

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Жешувський університет (Республіка Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

IV Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

12 грудня 2019 року

**Харків
2020**

СЕКЦІЯ IX ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

НАВЧАЛЬНІ ОКРУГИ У ФРАНЦІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Балацинова А. Д.

кандидат педагогічних наук, доцент

докторант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У тезах розглянуто історію створення навчальних округів (академій) у Франції як адміністративних одиниць у структурі державного управління системою освіти; охарактеризовано повноваження керівних органів академії на початку XIX століття і на сучасному етапі.

Ключові слова: навчальний округ, академія, управління, ректор академії, академічна рада.

The article is dedicated to the history of establishment of the educational districts (academies) in France as they were administrative units in the structure of state management of education. The powers of the governing bodies of an academy at the beginning of the 19th century and at the current time have been characterized.

Keywords: educational district, academy, management, rector of academy, academic council.

Поява навчальних округів у Франції, відомих як академії (académies), пов'язана з реформами Наполеона I Бонапарта у галузі освіти. Найголовнішою з них стала реформа щодо створення так званого Імператорського університету (Université impériale), який мав мало спільного з університетами часів Старого режиму.

Наполеонівськими декретами від 10 травня 1806 року, 17 березня та 17 листопада 1808 року на території Франції утворювалася єдина централізована система публічної освіти. Новостворена система отримала назву Імператорського університету, а з 1815 року – Університету Франції (Université de France). Університет охоплював усі навчальні заклади імперії: як державні, так і приватні. Державні навчальні заклади засновувалися й управлялися університетом, приватні – відкривалися з його дозволу і контролювалися ним. Ніхто не мав права займатися публічним викладанням, якщо він не був членом університету й не закінчив один із його факультетів. Керував університетом великий магістр (Grand Maître) [2].

Імператорський університет було поділено на академії з центрами у містах, де перебували апеляційні суди. Згідно з декретом від 18 жовтня 1808 року послідовно мали бути створені 32 академії [4]. Кожній академії підпорядковувалися такі «школи»: 1) факультети (facultés): теології, права, медицини, наук і словесності; 2) ліцеї (lycées); 3) колежі (collèges); 4) приватні

школи (institutions); 5) пансіони (pensions); 6) початкові школи (écoles primaires) [2].

Управління академіями було покладено на ректорів, які мали сьомий ранг серед посадових осіб університету після великого магістра, канцлера, казначея, почесних і дійсних членів ради університету, університетських інспекторів, і були підзвітні великому магістру. Ректори здійснювали керівництво факультетами і колежами, підписували усі свідоцтва на наукові ступені (бакалавра, ліценціата, доктора), могли бути присутніми на факультетських іспитах. Їм надавали звіти про стан навчання і дисципліни в усіх закладах освіти академій. Щорічні звіти ректорів заслуховувалися на засіданнях ради університету і слугували підставою для відповідних розпоряджень великого магістра [3].

У підпорядкуванні ректора перебували два інспектори і секретар академії. Інспектори академії щонайменше один раз на рік відвідували всі заклади освіти і початкові школи, підвідомчі академії. При кожній академії функціонувала академічна рада, на засіданнях якої обговорювалися питання, пов'язані з управлінням і господарською частиною шкіл. До її складу входили головні чиновники академії, професори і представники вищої міської влади. Ректори та інспектори академій призначалися на посади великим магістром. За поданням ректора і за згодою ради університету великий магістр створював академічну раду [3].

Упродовж XIX – XX століть кількість академій постійно змінювалася. Наразі у Франції налічується 30 академій (26 на території метрополії і 4 – в заморських департаментах: академія Гваделупи, академія Гвіани, академія Мартініки, академія Реюньйона), які складають 17 академічних регіонів. Створення останніх розпочалося 1 січня 2016 року для врахування нових меж регіонів, закріплених законом від 16 січня 2015 року. Сім академічних регіонів об'єднують кілька академій, що знаходяться в межах їхніх географічних кордонів: чотири академічні регіони складаються з трьох академій, п'ять – із двох академій. Вісім академічних регіонів мають у своєму складі лише одну академію. Для кожного з них призначається ректор академічного регіону, який відповідає в багатоакадемічних регіонах за єдність й узгодженість державної освітньої політики на регіональному рівні, особливо з питань, які потребують координації дій з регіоном або регіональним префектом, а саме: професійна підготовка, учнівство і консультування протягом усього трудового життя; розробка прогнозованої схеми підготовки в державних закладах середньої освіти; вища освіта та наукові дослідження; боротьба з невідвідуванням школи; державні послуги цифрової освіти; використання європейських фондів; внесок у планові договори на рівні держава – регіон. В академічних регіонах, що включають кілька академій, ректор академічного регіону призначається із числа ректорів академій [1].

Ректор академії призначається декретом президента Республіки. Він є представником міністра національної освіти і молоді й несе відповідальність за всю систему національної освіти на території свого навчального округу, від дошкільної до вищої. За умови наявності повноважень ректора академічного регіону, ректор академії: забезпечує дотримання всіх законів та правил, що

стосуються національної освіти; визначає академічну стратегію реалізації національної освітньої політики; керує персоналом та установами; налагоджує зв'язки з іншими державними службами, які беруть участь у житті академії, політичними, економічними, соціально-професійними колами й особливо з органами місцевого самоврядування; виконує регіональну програму професійної підготовки під керівництвом регіональної ради; звітує міністру про функціонування системи національної освіти в академії, якою він керує. У регіонах з кількома академіями він працює в регіональному академічному комітеті під головуванням ректора академічного регіону [1].

У реалізації освітньої політики ректору академії надають допомогу: його заступники (генеральний секретар академії, академічні директори служб Національної освіти), які утворюють Виконавчий комітет академії; директор кабінету; інспекційний персонал; технічні консультанти; персонал ректорських служб.

Колегіальним органом управління академією є академічна рада національної освіти. До її складу входять представники органів місцевого самоврядування, персоналу та користувачів. Головує на її засіданнях представник держави або представник органу місцевого самоврядування відповідної адміністративної одиниці (регіону, департаменту, комуни) залежно від того, до чийої компетенції належать питання, що надходять на розгляд ради.

До складу академічної ради національної освіти входять: ректор академії; президент одного з університетів (призначається ректором); два академічні педагогічні інспектори, один із яких відповідає за технічну освіту, а інший є інспектором національної освіти (призначаються ректором); чотири представники персоналу державних закладів освіти першого та другого ступеня, обрані зі свого складу академічною радою національної освіти серед штатного викладацького персоналу національної освіти; трьох представників контрактного викладацького персоналу приватних закладів освіти (призначаються ректором за поданням найбільш представницьких профспілкових організацій, пропорційно результатам професійних виборів) та одного представника управлінського персоналу приватних освітніх установ поза контрактом (призначається ректором за поданням найбільш представницької організації). У разі здійснення академічною радою повноважень, що стосуються вищої освіти, до неї приєднується директор приватної установи, що складає цю ланку освіти (призначається ректором).

Термін повноважень призначених або обраних членів ради – три роки. Призначені або обрані члени ради, які припиняють з будь-якої причини свої повноваження до закінчення мандату, замінюються іншими. Термін повноважень їхніх наступників закінчується при загальному поновленні складу ради.

До питань, з яких академічні ради національної освіти мають право ухвалювати рішення, належать: надання дозволів іноземцям на відкриття курсів або керівництво приватними закладами вищої освіти; надання дозволів приватним закладам середньої освіти приймати на навчання національних стипендіатів; надання приватним закладам середньої освіти приміщень і субсидій; заборона здійснювати керівництво закладом освіти чи викладати в ньому тимчасово або постійно; накладання санкцій за недотримання положень декрету щодо контролю

за відвідуванням школи та шкільною успішністю; заборона очолювати приватний заклад освіти чи викладати в ньому дистанційно терміном до одного року, а також закриття закладу освіти на цей же термін; накладання вето на відкриття приватних закладів освіти. Також рада може виконувати функції дисциплінарного комітету, надаючи ректору академії попередні висновки щодо доцільності накладання штрафів, штрафних санкцій та покарань, передбачених статтями Кодексу освіти [1].

При здійсненні цих повноважень, рада може ухвалювати рішення лише за наявності більшості її членів. Вона приймає рішення таємним голосуванням та більшістю поданих голосів. У разі рівної кількості поданих голосів голос головуєчого в раді є вирішальним.

Отже, чинна система навчальних округів Франції сягає своїм корінням початку XIX століття. Вона ґрунтується на принципах єдиноначальства (ректор академії) та колегіальності (академічна рада). Академічна рада навчального округу виконує адміністративну і контролюючу функції і наділена повноваженнями надавати дозvoli на здійснення освітньої діяльності, призначати субсидії, контролювати перебіг освітнього процесу, накладати стягнення і штрафи тощо.

Список використаних джерел:

1. Code de l'éducation: Version consolidée au 22 novembre 2019. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071191> (дата звернення: 12.10.2019).
2. Décret impérial portant organisation de l'Université, 17 mars 1808. *Les Enseignants du secondaire. XIXe – XXe siècles. Le corps, le métier, les carrières : Textes officiels. T.1 : 1802–1914.* Paris : Institut national de recherche pédagogique, 2000. P. 113–121. (Bibliothèque de l'Histoire de l'Education, 23). URL: https://www.persee.fr/doc/inrp_0000-0000_2000_ant_23_1_8832 (дата звернення: 10.10.2019).
3. О Французском университете. Статья первая. *Журнал Министерства народного просвещения.* 1835. Ч. V, отд. IV. С. 100–137.
4. Statut concernant la division de l'Université en académies, et les villes qui en seront les chefs-lieux, 18 octobre 1808. URL: <https://www.education.gouv.fr/cid101152/statut-concernant-la-division-de-l-universite-en-academies-et-les-villes-qui-en-seront-les-chefs-lieux-18-octobre-1808.html> (дата звернення: 12.10.2019).

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КНР

Бао Шуцзюань

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна